

מראי מקומות- חולין מ'

ע"ז לאוסרם, משום דגמרי' מכלים, ע"ש. וביאר הרמב"ן עוד בדעת רש"י, דאף דאינו נעשה לע"ז כלל, אולם כיון דמכוון בעבודתו לע"ז, משום הכי חייב מיתה. אולם הרמב"ן כ' דודאי נעשה לע"ז, ומשו"ה העובדו חייב מיתה, אלא דגזוה"כ הוא דאינו נאסר בכך, וכל שאינו נאסר, גם תקרובת שלו אינו נאסר. וע"ע שם שהביא הרמב"ן מר"ת דפי' ד"הא דאמר להר", היינו דאמר שכוונתו סתם הוא לשם הר, וכיון שלא אמר לשם ע"ז, א"כ אמרי' דכיון דהתורה אמרה דההר אינו ע"ז, א"כ אינו מכוון לע"ז, ולכן מותר בהנאה נייש לע"ז, למה אסור אף באכילה, ואולי י"ל על דרך רש"י, דאסור מדרבנן משום דמחלפא. אבל אם אמר בפירוש דרוצה לעבוד להר ע"ז זביחה זו, אז ודאי הוי תקרובת ע"ז, ואסור בהנאה. עוד הביא מהרמב"ם דלא הי' מכוין לעובדה בכלל, אלא לשם רפואה וכיוצא בהם מדברי הבאי שחטו, ואעפ"כ פסלו שחיטתו. וצייד הרמב"ן דלפי הרמב"ם, או י"ל דברייתא דשוחט לגדא להר היינו דאף דמכוין לרפואה, מ"מ הרי במכוין לגדא דהר הרי דומה טפי לע"ז, ולכן אסרו התקרובת אף בהנאה, או דברייתא דאמר לגדא דהר מיירי דבאמת מתכוין לעובדה (אבל אף אם הי' מכוין לרפואה, מ"מ יהי' נאסר התקרובת בהנאה מדרבנן, ולכן ע"כ הי' הגמ' צריך לאוקמי' מתני' בדאמר להר).

(א) **שנים אוחזין בסכין- ע' במאירי שכ' דמה** דנקט אוחזין בסכין, היינו משום דבב' סכינין פשוט הוא דלא מהני, משום דא' חתך הושט וא' חתך הקנה, וא"כ נמצא דא' ששחט לדבר הכשר אין לו שחיטה כלל מאליו. וע"ע שם דמשמע מדבריו דגם י"ל להיפוך, דחידוש הוא לומר שני סכינין, דהיינו אם שניהם חותכין שני הסימנים, דנמצא דאף הכשר שחט ב' הסימנים, מ"מ פסול (וצ"ע לפי"ז למה לא הביא ציור זה במשנה). וע"ע בתורת הבית הקצר (א', א', ו.), שכ' "ואצ"ל בשני בני אדם ושני סכינים, וא' מהן פסול לשחיטה, ואצ"ל כשאין הכשר שחיטה במעשה הכשר לבדו אלא בצירוף הפסול, אלא אפי' שחט זה רוב הסימן וזה רוב הסימן". אולם ע' בש"ך (יו"ד ב', ל'), שהביא מהאו"ז וההגהות אשר"י דכשר בכה"ג, דאינו דומה להא דשנים אוחזין בסכין דסוגיין, דכאן הפסול הוא פסול מחשבה, וא"כ מה שיש לא' מהן מחשבה פוסלת יכול לפסול כל השחיטה. אבל שם, דהפסול הוא מה שאינו ראוי לשחיטה, א"כ כשיש א' מהן בר שחיטה זולתו, די בזה וכשר [ולכאור' היינו רק אם כ"א שוחט רוב, אבל אם הוי רוב רק בצירוף שניהן, אז לכאור' פשוט דלא מהני אם א' מהן אינו כשר לשחוט]. וע"ע בתוס' לעיל (יד. ד"ה השוחט), דמבואר מדבריו דס"ל דא' כשר וא' פסול הו"ל כא' שמחשבתו לכשר וא' מחשבתו לפסול.

(ד) **דומיא דמיכאל- פרש"י, ובעלי חיים, אף על** גב דלא מיתסר משום עבודת כוכבים, מיהו אלהות מקרי... וכת' וראית את השמש וכו'. כ' המהר"ם, דיש לפרש דכוונת רש"י הוא דרק בהר אמרי' דאמר לגדא דהר, אבל בשאר דברים משמע דאמר לדברים אלו עצמן. וע"ז הי' ק' לרש"י, א"כ למה אינו דומה להר, הרי הם ג"כ אינם נאסרין. וע"ז תי' דמ"מ אלהות מקרי, וא"כ ע"כ מה שמקריב להם הוי תקרובת ע"ז. והדר הוקשה לו גם לענין השמש והירח, דמחוברים הם, ומ"מ אמרי' דתקרובת שלהם אסורה, וע"ז השיב רש"י דמ"מ גם הם אלהות מקרי.

(ב) **הא דאמר להר- פרש"י, הר אינו נעשה לע"ז,** אבל מ"מ פסולה לאכול, משום דמייא לשחיטה לע"ז, ומיחלפא בה. ומבואר מדברי רש"י שהוא איסור דרבנן. וביאר השחיטת חולין, דגדר הפסול הוא דפסלו השחיטה, ולא דעשאוהו כתקרובת ע"ז, דאם עשאוהו כתקרובת, הו"ל להיות אסור בהנאה מדרבנן, וזה אינה, אע"כ דרק פסלו לשחיטה משום הא דמצי לאחלופי.

(ג) **הא דאמר להר- פרש"י, הר אינו נעשה לע"ז.** והביא תוס' בשם רש"י, דמ"מ עובדו בסייף. וביאר תוס' דאע"ג דעובדו בסייף, מ"מ לגבי איבוד לא מקרי אלוה, ולכן אינו נעשה לחפצא של ע"ז, וגם התקרובת אינו תקרובת

לעיל (כט:) כ' דלא אמרי' דנחשב דנתקלקל בשחיטה לענין שחוטי חוץ א"כ נתנבלה, אבל אם נפסל מטעם אחר, כיון דלמעשה לבסוף שחט, שפיר נחשב שחיטה לענין שחוטי חוץ, ומה לי דכאן בסוף שחיטה לא הי' ראוי לפתח אהל מועד. וע"ש במערכה אות י"ד דכ' לפרש בדעת רש"י דקו' הגמ' הוא משום דכיון דע"ז הוא, הוי כשרוף, וכתותי מכתת שיעורי', א"כ ממילא אין כאן שיעור שחיטה, דמתתן עפר בעלמא הוא. אולם ע' בקהלות יעקב (י"ג, ב', ד"ה אכץ) שכ' דלא משמע מדברי רש"י כאן דס"ל דהחסרון הוא משום דכתותי מכתת שיעורי', אלא משום דבשחיטת סימן א' לע"ז פקע שם קדשים. וביאר, דמה דנתחייב בשחוטי חוץ, היינו דוקא אם עושה מעשה שחיטה שאם הי' שוחטו בפנים הי' מתרת בדין קדשים. אבל אם עושה שחיטה דאם הי' עושהו בפנים לא הי' מתרת מדין קדשים, אז אינו חייב בדין שחוטי חוץ אם שוחטו בחוץ. וא"כ, אם בשעת שחיטת סימן השני כבר פקע תורת הקרבן ממנה, הרי אע"פ שלגבי חולין יש כאן שחיטה, מ"מ לגבי קדשים אין כאן אלא שחיטת סימן אחד, דהשני שחט בה כשהיא בהמת חולין, וא"כ אינו חייב מדין שחוטי חוץ.

(ח) **אלא באומר בגמר זביחה הוא עובדה - ע' באחיעזר** (יו"ד ז', ח'), שכ' דאין הביאור דמתחלה חושב שיהי' עובדה בשעת גמר זביחה, דא"כ יהי' אף תחלת השחיטה פסולה, משום דאם מחשבין מעבודה לעבודה, ודאי מחשב מתחלת עבודה א' לסוף אותה עבודה. אע"כ מיירי דבסוף שחיטה חשב לעובדה. וע"ע בלב ארי' דנתקשה בזה, וכ' דאולי צ"ל דכיון דלא מצינו בפיוגול אלא דמחשבה בעבודה זו יכול לפסול עבודה אחרת, א"כ י"ל דבעבודה א' אה"נ, לא מצינו דמחשבה דעכשיו פוסל אם חושב על מה שעושה אח"כ, והניח בצ"ע.

(ט) **אין אדם אוסר דבר שאינו שלו - פרש"י**, אפי' בגמר מעשה, והביא דאית דמפרשי (והר"ן הביא דזהו ש"י ר"ח) במעשה כל דהו דוקא, אבל כ' רש"י דזה אינו, דהא הגמ' הק' ממנסך, דמעשה גמור הוא, ואם הי' שייך לחלק, לא

(ה) **היתה בהמת חבירו רבוצה לפני עבודת כוכבים - פרש"י**, דמה דנקט הגמ' לשון רבוצה, היינו משום דאם הי' עומדת, יהי' קונה הבהמה ע"י הא שהי' צריך להגביה ולהרביצה, ויקנה לו ע"י הגבהה, ולכן הי' רוצה הגמ' לנקוט ציור דא"צ לזה. ותמה תוס' ע"ז, איך קונה ע"י הגבהה, הרי אינו אלא גנב, ואינו שלו, שהרי קודם יאוש הוא, וא"כ לא קנאו כלל. ולכן פי' תוס' דנקט לשון רבוצה לומר דאע"ג דלא עשה בה מעשה גדולה כ"כ, דלא הרביצה, מ"מ אסרה. וכ' בחי' הר"ן לפרש כוונת רש"י, דבא לומר דלא מיבעיא אם הגביהה, דודאי יכול לאוסרו, שהרי הוא נתחייב באונסיה, אלא אפי' אם לא הגביהה כלל, ואינו חייב באונסיה. וע"ע בקובץ הערות (ס"א, ג'), דכ' לפרש דדעת רש"י הוא דאין לדמות דין מה שצריך כדי להקדיש להא דצריכין כדי לאסור באיסור ע"ז, דנהי דלענין להקדיש צריך בעלות גמורה, אבל לענין לאסור באיסור ע"ז אין צריך שיהי' לו דין בעלים ממש כמו במכירה.

(ו) **המשתוה לבהמת חבירו לא אסרה - פרש"י**, אפי' לגבוה משום נעבד. וכן הוא שי' הראב"ד (איסורי מזבח ד', ו'), אבל הרמב"ם שם כ' דלענין איסור לגבוה, אין חילוק בין אם עובד שלו או של חבירו (כן ביאר הכס"מ דעת הרמב"ם). ובביאור דעת הרמב"ם, כ' בחי' הגרי"ז על הרמב"ם (ע"ז ח', א', ד"ה והנה בפ"ד), דלגבי הדין דנאסר תקרובת להנאת הדיוט, זה תלוי בחלות שם ע"ז, דכל שאינו חל בה חלות ע"ז, אינו אסור בהנאה להדיוט. אבל לענין הדין נעבד דאסור לגבוה, בזה אין צריך לחלות שם ע"ז, ולזה סגי בהא דבפועל נעשה לה מעשה עבדות. וא"כ, י"ל דלגבי איסור הנאה, הרי לא חל בה חלות שם ע"ז, שהרי אין אדם אוסר דבר שאינו שלו. אבל לענין גבוה, בזה תלוי אם במציאות נעשה בה מעשה עבודה, ולמעשה נעשה בה מעשה עבודה, ושפיר הוי פסול נעבד.

(ז) **מתתן בעפר הוא - פי' תוס' בב"ק** (עא: ד"ה איסורי), דהיינו דכדי להתחייב בשחוטי חוץ, צריך להיות ראוי לפתח אהל מועד, וכיון דנאסרה בשחיטה פורתא, שוב אינו ראוי לפתח אהל מועד. והק' רעק"א, הא רש"י

הי' ק' כלל. וכ' הרא"ש (י"ד) די' ליישבו בדוחק, דכיון דמנסך הוי היזק שאינו ניכר, א"כ אינו נחשב מעשה גמור, אבל כ' דהסברא הוא כרש"י, דרק לענין תשלומין יש חילוק בין היזק ניכר להיזק שאינו ניכר, אבל לענין מעשה, שפיר הוי מעשה גמור.

(י) אין אדם אוסר דבר שאינו שלו - ע' בר"ן (ח: בדפיו) שהביא מאיכא מאן דאמר דאפי' אם אין אדם אוסר דבר שאינו שלו אפי' במעשה גמור, אבל כל זה דוקא לענין איסור הנאה, אבל שפיר אסור באכילה, דכל שיש לו סרך עבודת כוכבים, אסור הוא באכילה. ואין להק' דהוי אוסר דבר שאינו שלו, שהרי אי"ז אוסר, רק שלא התירה ע"י השחיטה. וע' בחי' ר' שמעון (אחר חי' על ב"ב, בענין א"א אוסר דבר שאינו שלו), שהביא דברי הר"ן, והביא שהאחרונים מוכיחים מכאן דכוונה להיפוך מהני לפסול שחיטה, ורק שחיטה סתמא כשר, וכיון שהוי כוונה להיפוך, לא התיר השחיטה את הבהמה לאכילה. וע' במה שהק' ר' שמעון ע"ז, והוא כ' לבאר דברי הר"ן באו"א, ע"ש.